

УДК 378.147.091.3+378.018.43:004

Наталія Гагіна

Чернігівський національний
технологічний університет
ORCID ID 0000-0002-5403-9221

Валентина Борисенко

Національний університет «Чернігівський колегіум»
імені Т. Г. Шевченка
ORCID ID 0000-0002-1719-5196
DOI 10.24139/2312-5993/2018.01/174-184

КОНЦЕПТУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ В МОВНІЙ ОСВІТІ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

У статті досліджуються різні аспекти змішаного навчання, висвітлюються його сутнісні характеристики, найефективніші організаційні форми, обґрунтовуються переваги та визначаються істотні недоліки й труднощі впровадження; узагальнюються результати зарубіжних наукових досліджень, власний досвід та спостереження за навчальним процесом для виявлення найефективніших організаційних форм змішаного навчання. Авторами охарактеризовано нову роль викладача, з'ясовано основні сутнісні характеристики його діяльності при змішаному навчанні, зацентовано увагу на дистанційному складнику змішаного навчання, побудованого на базі системи MOODLE.

Ключові слова: змішане навчання, електронне навчання, організаційні форми змішаного навчання, мовна освіта, методи навчання, освітня траєкторія.

Постановка проблеми. Наближення вітчизняних освітніх стандартів до європейських спонукає українську наукову спільноту до постійного пошуку та впровадження найефективніших моделей навчання, прогресивних концепцій, підходів та принципово нових способів організації навчально-виховного процесу.

Одним із основних орієнтирів сучасної вищої професійної освіти є запровадження новітніх технологій навчання, що дозволяють підвищувати продуктивність, якість, автономність навчання й успішно реалізовувати особистісний потенціал майбутніх фахівців.

Швидка трансформація знань, втрата їх актуальності, постійне збільшення обсягу нової інформації зумовлюють необхідність переходу від традиційної знанневої моделі до практико зорієнтованої та вибору перспективних напрямів розвитку мовної підготовки у ЗВО, серед яких пріоритетним є впровадження змішаної форми навчання в освітній процес.

Аналіз актуальних досліджень. Останнім часом спостерігається посилення наукового інтересу до висвітлення різних аспектів змішаного навчання (А. Андреев, Н. Балик, В. Биков, К. Бугайчук, П. Валіатан, Н. Вюрфел, Ч. Грем, Д. Кларк, Н. Корсунська, Р. Краус-Хофман,

В. Кухаренко, С. Моебз, М. Никітіна, Д. Пейнтер, В. Пурніма, Н. Рашевська, О. Рафальська, Е. Розетт, Д. Рьослер, І. Семенова, В. Солдаткін, Х. Стейкер, О. Тіхомірова, Е. Тоффлер, М. Хорн, Б. Шуневич, В. Фандей, Р. Фразе та ін.).

Аналіз базової категорії «змішане навчання» засвідчив, що висвітлення її сутнісних характеристик у численних наукових студіях є доволі різновекторним, зокрема, цей концепт трактується як: різні варіанти поєднання форм і методів організації формального, неформального, інформального навчання та самонавчання, що здійснюється для досягнення заздалегідь визначених навчальних цілей зі збереженням механізму контролю за часом, місцем, траєкторіями та темпом навчання, частина якого реалізується у віддаленому режимі за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій і технічних засобів навчання [1]; дидактично доцільне поєднання традиційних очних та нових форм електронного навчання [6]; оптимальна комбінація та пропорційне співвідношення традиційного, електронного навчання й самостійної роботи [10]; навчання, що поєднує в собі кілька різних способів подачі навчального матеріалу, зокрема із використанням сучасного освітнього програмного забезпечення, дистанційних освітніх платформ, веб-курсів тощо і передбачає навчання в аудиторії, синхронне електронне навчання, самостійне навчання [8]; інтеграцію формального й неформального навчання, спілкування «face-to-face» та «он-лайн», керованих траєкторій навчання й самоосвіти, використання цифрових довідкових матеріалів і розгалуженого зв'язку між учасниками освітнього процесу [11]; поєднання дистанційного та традиційного спілкування в інтегрованій навчальній діяльності [7]; комбінацію переваг аудиторного навчання (соціальна взаємодія, у якій студенти потребують керування навчальним процесом) і електронного навчання, що характеризується гнучкістю та ефективністю [3]; інтеграцію двох моделей навчання: традиційного й електронного, де комп'ютерним технологіям відводиться головна роль [5].

Проаналізувавши тлумачення науковцями концепту «змішане навчання», очевидним є, що, незважаючи на варіативність його описів, змістова сутність зводиться фактично до розуміння змішаного навчання як гнучкої оптимальної комбінації традиційного аудиторного навчання з різними новими формами електронного навчання, яке передбачає широке використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій, посилення ролі самонавчання та відповідальності за результат навчальної діяльності при наявності великого ступеня свободи освітньої траєкторії.

Метою статті є висвітлення основних переваг змішаного навчання та труднощів його впровадження в навчальний процес вищої школи, з'ясування специфіки роботи викладача-мовника в умовах змішаного навчання.

Методи дослідження. У науковій роботі автори скористалися теоретичними методами дослідження, зокрема аналізу, синтезу та узагальнення результатів наукових досліджень.

Виклад основного матеріалу. Інтенсифікація навчання в сучасних закладах вищої освіти, зменшення кількості аудиторних годин мовної підготовки, посилення ролі самостійної пізнавальної діяльності студентів, широке використання мережевих технологій у різних сферах професійної діяльності актуалізують змішане навчання в університетській освіті.

Гнучкість змішаного навчання дозволяє застосовувати на заняттях із мови різноманітні форми, методи, прийоми, засоби, залучати студентів до креативного виконання завдань, знаходитися в постійному контакті з учасниками навчального процесу, посилювати роль самоосвіти, поєднувати коучинг (консультування) та наставництво, розширювати комунікативні зв'язки, насолоджуватися навчанням, інтегрувати знання, розкривати особистість студента, використовувати різні форми представлення, опрацювання інформації.

Змішане навчання уможливорює використання значно більшої кількості ресурсів, форм взаємодії, видів тренувальних завдань, принципово нових способів представлення кінцевого навчального продукту, способів контролю та самоконтролю, що сприяє активізації пізнавальної діяльності студентів та покращенню академічних результатів.

Позитивним виявляється й те, що мережеві технології дозволяють студентам бути активними учасниками навчального процесу (незважаючи на час та місце), мати постійний доступ до навчальних ресурсів та можливість різних форм взаємодії, колаборації (викладач-студент, студент-студент, студент-викладач).

У процесі аналізу й узагальнення результатів зарубіжних наукових досліджень з'ясовано, що найефективнішими організаційними формами змішаного навчання є ротаційна модель (Rotation model), гнучка модель (Flex model), модель самостійного змішування (Self-Blend або A La Carte model), модель збагаченого віртуального навчання (Enriched-Virtual model) [4].

Доцільним вважаємо використання ротаційної моделі (Rotation model) у мовній підготовці студентів, адже її особливістю є чергування аудиторної форми навчання й опосередкованої взаємодії викладача та студентів із використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Вибір способів роботи визначається викладачем, що уможливорює різноманітні комбінації он-лайн навчання та аудиторної роботи (робота в малих групах, робота в парах, індивідуальна робота тощо), індивідуальні консультації (он-лайн та аудиторні), проектна діяльність (для групи, команди, індивідуальна).

У вищій школі можливе використання чотирьох різновидів ротаційної моделі: Station Rotation, Lab Rotation, Flipped Classroom, Individual Rotation.

Перевагою моделі Station Rotation (ротація за місцем навчання) є можливість зміни місця розташування та комбінації видів навчальної діяльності (фронтальна робота в аудиторії, робота в малих групах, навчальні проекти, індивідуальні консультації та он-лайн навчання, яке є обов'язковим компонентом).

Відмінність моделі Lab Rotation від попередньої полягає в тому, що он-лайн навчання відбувається в комп'ютерній лабораторії.

Специфіка моделі Flipped Classroom (перевернутий клас) передбачає засвоєння основної частини курсу самостійно – он-лайн, із подальшим практичним застосуванням, обговоренням, з'ясуванням незрозумілих моментів, отриманням додаткової інформації від викладача під час аудиторних занять.

У моделі Individual Rotation (індивідуальна ротація) навчання студентів із обов'язковим етапом он-лайн проходить за індивідуальним графіком, що визначається викладачем чи за вибудуванням самостійно алгоритмом і не вимагає обов'язкового проходження всіх етапів, як, наприклад, у моделі Station Rotation.

Гнучка модель («Flex model») передбачає засвоєння основного навчального матеріалу в режимі он-лайн, викладач може надавати підтримку дистанційно та безпосередньо, з використанням найоптимальніших форм роботи (групової, індивідуальної).

Модель збагаченого віртуального навчання «Enriched Virtual model» ґрунтується на он-лайн навчанні, коли студенти працюють переважно дистанційно і не відвідують навчальний заклад щоденно, проте отримують консультаційну підтримку викладача як он-лайн, так і віч-на-віч. Нам видається, що саме ця модель є найефективнішою та найоптимальнішою для студентів заочної форми навчання.

Різні моделі змішаного навчання використовуються відповідно до цілей навчання, які ставлять перед собою студенти й викладачі, технічних можливостей ЗВО для продуктивної репрезентації лінгводидактичного потенціалу мовних занять задля доповнення, збагачення, розширення змістового наповнення та організаційних можливостей мовної освіти. Доцільність упровадження в мовну освіту вишів змішаного навчання зумовлена наявними обґрунтованими перевагами, серед яких виокремлюємо: використання особистісно зорієнтованого та компетентнісного підходів до вивчення мови, різноманітність застосування освітніх ресурсів, здійснення об'єктивного контролю рівня сформованості мовно-мовленнєвої компетентності, самостійного вибору темпу навчання, часу, місця, визначення послідовності виконання та рівня складності навчального матеріалу, опрацювання порівняно більшого обсягу джерел, можливість для студента бути активним учасником діалогу у процесі навчання, проведення дискусій, круглих столів на заняттях, посилення

навчальної автономії, активізацію співпраці всіх учасників навчального процесу, сприяння формуванню усвідомленої освітньої траєкторії, гнучкість, економічність та зручність системи навчання, доступність значного обсягу навчальної інформації, можливість її постійного оновлення, творче застосування набутих знань, умінь, навичок із можливістю креативного самовираження, швидкість контролю за виконанням завдань, підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу та застосування вмінь і навичок, розширення навчального контенту з можливістю занурення в зарубіжний освітній простір, активізацію самостійної навчально-пізнавальної діяльності, активне використання ІК-технологій, можливість здобувати освіту впродовж життя.

Особливістю змішаного навчання під час викладання мовних курсів у вищій школі є посилення акценту на самостійну пізнавальну діяльність студентів, що потребує розвитку в них спеціальних навичок та вмінь, серед яких пріоритетними вважаємо: комунікативні, аналітичного та критичного мислення, самоорганізації, планування власної траєкторії навчання в он-лайн курсі.

Упровадження змішаного навчання висуває низку нових вимог до викладача мовних дисциплін, оскільки видозмінюються його традиційні функції. Нам імпонують думки зарубіжних науковців щодо трьох основних функцій викладача у процесі змішаного навчання:

1) дослідник і розробник (діяльність орієнтована на впровадження нових підходів та інструментів індивідуалізації навчання, розроблення, удосконалення навчального курсу відповідно до потреб студента);

2) інтегратор (створення найефективніших особистісних траєкторій навчання, використовуючи наявний контент та відповідні підходи, активна взаємодія та обмін досвіду з колегами);

3) тьютор-консультант (адаптація розробленого навчального контенту до потреб часу, здійснення партнерської підтримки студентів у виборі їхньої навчальної траєкторії) [9].

Логіка нашого дослідження потребує з'ясування основних сутнісних характеристик діяльності викладача при змішаному навчанні. Зауважимо, що викладач у середовищі змішаного навчання повинен мати специфічні вміння та інший спосіб мислення. Основна освітня діяльність викладач-мовника в середовищі змішаного навчання ґрунтується на розвиткові та інновації, що виявляється у випробовуванні новітніх методів, творчій адаптації навчальних практик, створенні нових підходів та ідей для персоналізації навчального досвіду студентів, упровадженні нетрадиційних методів навчання, постійному вдосконаленні навчальних ресурсів, нових ідей, створенні комфортного інноваційного навчального середовища, вибору найефективніших методів навчання у процесі поєднання он-лайн і оффлайн діяльності, фокусуванні на диференціації освітніх траєкторій студентів, зміщенні акценту від надання знань до здійснення функції фасилітатора в оволодінні мовою, спроможності

скоординувати роботу групи, у якій студенти займаються різними видами діяльності, працюючи за власними освітніми траєкторіями, посиленні відповідальності за вибір та диференціацію навчальних стратегій, здійсненні функцій коуча, тьютора, фасилітатора.

Додаткових зусиль від викладача потребує розроблення дистанційного складника змішаного навчання, що уможливорює впровадження мовних он-лайн курсів, побудованих на базі платформи MOODLE, яка поєднує в собі функціональність, гнучкість, надійність і простоту застосування.

Переконані, що її використання має широкий набір можливостей для студентів і викладачів, серед яких основними, на нашу думку, є наявність значної кількості інтерактивних ресурсів будь-якого формату; розлоге представлення текстового навчального матеріалу; зручний зворотний зв'язок; можливість подачі виконаних завдань для перевірки; залучення різних способів контролю; он-лайн консультації викладачів; здійснення навчання як асинхронно, так і в режимі реального часу; обмін файлами будь-яких форматів, як між викладачем і студентом, так і між самими студентами; широкі можливості для комунікації, зокрема обговорення конкретної навчальної проблеми з викладачем особисто в режимі реального часу; оперативне інформування всіх учасників про поточні події; автоматичність отримання групового повідомлення; спрощений контроль якості навчання; збереження портфоліо кожного студента; відстеження частоти звернення студентів до системи; підвищення ефективності роботи викладача, оскільки він володіє інформацією про обсяг та якість виконаних завдань, що уможливить правильний вибір матеріалу для подальшого вивчення.

Використання платформи MOODLE у викладанні мовних курсів позитивно впливає на розвиток мотивації й самооцінки студентів, оскільки вони можуть перерозподіляти навчальний час відповідно до своїх пріоритетів і ґрунтовніше вивчати цікаві теми. Це спонукає викладача постійно оновлювати навчальний ресурс, поповнюючи його проблемними, евристичними, дослідницькими та творчими завданнями, урізноманітнюючи способи подачі матеріалу.

Створюється можливість широкого використання електронних навчальних курсів, подкастів, блогів, вікі-технологій, пошукових систем, мовних сайтів, відео-тренінгів, он-лайн словників, тематичних відеороликів, відео-конференцій, он-лайн дискусій, ігрових завдань, студентських електронних портфоліо (відеоролики, медіапрезентації, творчі роботи, словникові сторінки), що ілюструють досягнення студентів, розвивають їх лінгвістичну креативність та сприяють активізації й оптимізації навчального процесу, стимулюють пізнавальну діяльність студентів, підвищують продуктивність занять. Такі види робіт виводять

навчальну діяльність за межі традиційної, уможливають розвиток інтелектуального і творчого потенціалу майбутніх фахівців.

Досвід переконує, що поряд із визначеними перевагами відчуються й істотні недоліки та труднощі ефективного впровадження змішаного навчання в мовну освіту вищої школи: недостатня комп'ютерна компетентність як студентів, так і викладачів; розширення функціональних обов'язків викладачів; значні затрати часу на створення навчальних матеріалів, відео-ресурсів, тестових завдань та їх адаптацію й постійне оновлення; відсутність належного рівня самодисципліни і навчальної автономії студентів.

Зауважимо, що ефективне функціонування моделі змішаного навчання потребує безперервної технічної підтримки; розвитку інформаційної культури всіх учасників навчального процесу, забезпечення відповідних технічних можливостей, удосконалення методики викладання мов із урахуванням особливостей електронного навчання, тренінгу для викладачів із ефективного використання наявних інструментів платформи MOODLE; збалансування навантаження викладачів; створення методичних рекомендацій до організації освітнього процесу за моделлю змішаного навчання; постійний моніторинг актуальності матеріалів.

Дослідження ефективності функціонування змішаної форми навчання під час викладання мовних курсів виявило зростання рівня навчальних досягнень у студентів із високим рівнем мотивації. Практика доводить спроможність таких студентів ґрунтовно оволодівати мовним матеріалом через детальне, почасти неодноразове (повторне), звернення до навчальних ресурсів і довідкових інтернет-джерел, критично оцінювати й відбирати доцільну інформацію, ефективно застосовувати набуті знання та вміння для вирішення проблемних завдань, використовувати запропоновану викладачем систему завдань і ресурсів для ефективного формування професійної мовленнєвої компетентності.

Варто зауважити, що студенти з низьким рівнем навчальних досягнень позитив убачали в достатній кількості репрезентованих матеріалів і ресурсів із ілюстрацією мовних явищ, правил, деталізованих прикладів, а також у можливості отримання персоніфікованої консультативної підтримки від викладача з поясненнями й рекомендаціями.

Наші спостереження та суб'єктивне самооцінювання студентів указують на домінування репродуктивного характеру засвоєння знань і недостатню сформованість творчого підходу до застосування набутих умінь у різних ситуаціях навчальної та професійної діяльності.

З'ясовано, що впровадження електронних засобів навчання в освітній процес викликає інтерес до пізнання навчальної інформації, ураховує особистісні потреби студентів, що позитивно впливає на

результати навчальної діяльності та сприяє цілісності, логічності, послідовності засвоєння матеріалу.

У контексті дослідження нами визначено продуктивні прийоми змішаного навчання, що сприяють актуалізації знань та усвідомленню складних мовних явищ: презентація, імітація, демонстрація-пояснення, аналогія, коментування, тренажери, он-лайн тести тощо. Опитування студентів указує на необхідність розширення способів використання інтернет-ресурсів для створення зручного, звичного й актуального середовища для навчання.

Викладачі почасти застосовують одноманітні, малоефективні методи і прийоми та обмежено використовують широкий набір технічних інструментів платформи Moodle, проте колеги усвідомлюють необхідність, пріоритетність та значущість сучасної технології змішаного навчання зі значним електронним сегментом мовної підготовки. Сьогодні потрібне розроблення новітньої моделі представлення та опанування навчальним матеріалом, лінгводидактичних стратегій побудови процесу мовної підготовки студентів, де чільне місце відводитиметься взаємопов'язаній он-лайн діяльності викладача і студента, спрямованій на розв'язання практичних завдань.

Результати дослідження ефективності змішаної форми навчання дають підстави стверджувати про об'єктивну необхідність удосконалення змісту чинних програм із мовних дисциплін через виокремлення блоків для дистанційного опрацювання.

Наголосимо, що використання моделі змішаного навчання в зарубіжних країнах не є чимось новим, проте, на жаль, у вітчизняних вишах вона не функціонує як окрема технологія. У процесі мовної підготовки у ЗВО викладачами використовуються лише її деякі елементи, що, на нашу думку, пов'язано з необхідністю створення нової методики навчання мови з використанням ІКТ, яка реалізується в поєднанні традиційних та інноваційних методів, сучасних технічних засобів і має високий індивідуально зорієнтований потенціал, що дозволяє оптимально задіяти навчально-пізнавальну активність студентів і підвищити їх зацікавленість до мовознавчих дисциплін, створити умови для розвитку індивідуальності, самоосвітніх навичок та вмінь, збагатити їх методичним інструментарієм самореалізації й саморозвитку, створити оптимальні умови репрезентації мовного матеріалу, забезпечити індивідуальну навчально-тренувальну роботу на різних етапах навчання, використовуючи тестові он-лайн завдання для контролю вмінь і навичок, анкет самооцінювання тощо.

Незважаючи на певні труднощі, модель змішаного навчання постає як одна з перспективних, оскільки сприяє персоналізації освіти, інформаційній соціалізації студентів, підвищенню навчальної автономії, урізноманітненню форм навчання, розвитку вмінь та навичок самопланування, самоорганізації

й самоаналізу, самостійного здобуття знань, вибору ефективної навчальної траєкторії, що передбачає здатність навчатися впродовж життя.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. Очевидним є той факт, що основні тенденції змішаної форми навчання повністю відповідають сучасній концепції модернізації мовної підготовки у ЗВО. На нашу думку, модель змішаного навчання в мовній освіті вищої школи трансформує структуру та зміст мовного навчання, змінюючи традиційні ролі викладача та студента; поєднує позитивний досвід класичного навчання із можливостями технологічних освітніх інновацій, що розширює межі самостійної пізнавальної діяльності студентів, стимулює розвиток умінь самоосвіти та навчання впродовж життя, уможлиблюючи підготовку конкурентоспроможних фахівців, готових до соціальної та професійної мобільності.

Проблема впровадження змішаного навчання в мовну освіту вищої школи не вичерпується вищевикладеним, оскільки залишаються актуальними питання розроблення відповідного методичного інструментарію для ефективного процесу навчання та висвітлення складника дистанційного електронного навчання у програмах мовних курсів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бугайчук, К. Л. (2016). Змішане навчання: теоретичний аналіз та стратегія впровадження в освітній процес вищих навчальних закладів. *Інформаційні технології і засоби навчання*, 4 (54), 1–18 (Buhaichuk, K. L. (2016). Blended learning: theoretical analysis and strategy of implementation in educational process of higher education institutions. *Information Technologies and Learning Tools*, 4 (54), 1–18).
2. Ручинська, Н. С., Семененко, І. В. (2015). Педагогічні підходи до використання змішаного навчання у вищій школі. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 2 (46), 382–388 (Ruchynska, N. S., Semenenko, I. V. (2015). Pedagogical approaches to the use of blended learning in higher education. *Pedagogical Sciences: Theory, History, Innovative Technologies*, 2 (46), 382–388).
3. Akkoyunlu, B., Soyulu, M. Y. (2006). A Study on Students' Views About Blended Learning Environment. *Turkish Online Journal of Distance Education-TOJDE3*, 7, 43–56. Retrieved from: <http://tojde.anadolu.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/274-published.pdf>.
4. Horn, M. B., Staker, H. (2014). Blended: Using Disruptive Innovation to Improve Schools. Retrieved from: <https://www.blendedlearning.org/wp-content/uploads/2014/11/1-Models-of-Blended-Learning.pdf>.
5. Graham, C. R. (2005). Blended learning system: Definition, current trends and future direction. In Bonk, C. J., Graham, C. R. (Eds.) *Handbook of Blended Learning: Global Perspectives, Local Designs*, (pp. 3–21). San Francisco, CA: Pfeiffer Publishing.
6. Kraus-Hoffmann, P. *Mobile Learning. Grundlagen und Perspektiven*. Retrieved from: <http://www.inqa.de/Inqa/Navigation/publikationen,did=209752.html>.
7. Moebs, S., Weibelzahl, S. (2006). Towards a good mix in blended learning for small and medium sized enterprises – Outline of a Delphi Study. *Proceedings of the Workshop on Blended Learning and SMEs held in conjunction with the 1st European Conference on Technology Enhancing Learning Crete, Greece*, (pp. 1–6). Retrieved from: http://trap.ncirl.ie/1063/1/Towards_a_good_mix_in_blended_learning_paper.pdf.

8. Purnima, V. (2002). *Blended Learning Models*. Retrieved from: <http://www.purnima-valiathan.com/wp-content/uploads/2015/09/Blended-Learning-Models-2002-ASTD.pdf>.

9. *Reimagining teaching in a blended classroom*. (2014). Retrieved from: https://tntp.org/assets/documents/TNTP_Blended_Learning_WorkingPaper_2014.pdf.

10. Rösler, D., Würffel, N. (2010). Blended Learning im Fremdsprachen unterricht. *Fremdprache Deutsch*, 42, 5–11. Retrieved from: https://www.hueber.de/sixcms/media.php/36/978-3-19-669183-2_Muster_1.pdf.

11. Rossett, A., Frazee, R. *Blended Learning Opportunities*. Retrieved from: https://www.researchgate.net/publication/228669485_Blended_Learning_Opportunities.

РЕЗЮМЕ

Гагина Наталия, Борисенко Валентина. Концептуальные основы смешанного обучения в языковом образовании в высшей школе.

В статье исследуются различные аспекты смешанного обучения, освещаются его сущностные характеристики, эффективные организационные формы, обосновываются преимущества и определяются существенные недостатки и трудности его внедрения; обобщаются результаты зарубежных научных исследований, а также собственный опыт и наблюдения за учебным процессом для выявления эффективных организационных форм смешанного обучения. Авторами охарактеризована новая роль преподавателя, основные характеристики его деятельности при смешанном обучении, акцентировано внимание на дистанционной составляющей смешанного обучения на базе системы MOODLE.

Ключевые слова: смешанное обучение, электронное обучение, организационные формы смешанного обучения, языковое образование, методы обучения, образовательная траектория.

SUMMARY

Gagina Nataliia, Borysenko Valentyna. Conceptual framework of blended language learning in higher school.

The article deals with various aspects of blended learning, its essential characteristics, the most common models, potential benefits and difficulties of its implementation. The concept of blended learning is analysed based on contemporary research literature. Four most common models of blended learning (Rotation model, Flex model, Self-Blend or A La Carte model and Enriched Virtual model) are reviewed. The essence of blended learning is described as flexible combination of conventional classroom learning and various models of e-learning with the use of information and communication technologies that enables to foster self-directed learning and autonomy as well as to provide high level of educational trajectory independence. Blended learning makes it possible to incorporate a greater number of resources, forms of interaction, types of activities, new and attractive ways of presentation of educational results, methods of assessment and self-assessment. Flexible delivery of content and instruction allows teachers to implement different forms, methods and techniques of language teaching; to engage students in creative activities; to maintain permanent connection with all the participants; to increase the role of independent learning, combining coaching, mentoring and counselling; to expand communication connections; to enhance collaboration, productivity and attractiveness of learning. Apart from its clear advantages there are some substantial drawbacks and obstacles of blended language learning implementation: lack of student and teacher's computer skills, dependence of instruction delivery on technical capabilities and stability of internet connection, a significant increase in time spent by teachers on selecting, designing and adopting course

materials. The effective functioning of a blended learning model presupposes changes in traditional target goals of a teacher. The new roles that teachers assume in blended learning programmes include responsibilities of a researcher and developer, an integrator and a guide. Blended language learning enhances independent learning and thus requires development of student communication skills, analytical and critical thinking skills, abilities of choosing and adapting their learning paths, strategies and other skills for self-directed learning. The model of blended learning is regarded as the most perspective one because it promotes personalization of education, provides socialization of students in technological learning environment, enhances learner autonomy, diversifies methods of teaching, and helps develop skills and abilities of self-planning, self-organization, the ability to acquire knowledge independently.

Key words: *blended learning, e-learning, models of blended learning, language education, methods of teaching, educational trajectory.*

UDK 811.111

Elina Zhelezniakova

Simon Kuznets Kharkiv national university of economics
ORCID ID 0000-0001-6409-4761

Tetiana Silichova

Simon Kuznets Kharkiv national university of economics
ORCID ID 0000-0001-5003-2711

DOI 10.24139/2312-5993/2018.01/184-195

PROBLEMS AND SOME ASPECTS OF TRAINING FOREIGN CITIZENS IN THE PROCESS OF TEACHING MATHEMATICS IN HIGHER EDUCATION INSTITUTIONS

In the article presents some features, aspects and problems of teaching mathematics to foreign students in higher education institutions of Ukraine are considered.

It is pointed out that the international character of education at the international level is the main and characteristic feature of the development of the modern higher school, which requires from the educational system relevant changes, primarily related to the consideration of all world laws and requirements in this direction.

The authors present the main issues on the structure of the organization of the educational process, the process of monitoring and evaluating the acquired knowledge and skills, adjusting curricula and programs for teaching foreign students both at the preparatory department and at the first courses of education institutions respectively.

Analysis of psychological and pedagogical literature, dissertational research in this direction and experience gained in working with foreign students in the process of teaching the disciplines of the mathematical cycle at the S. Kuznets Kharkiv National Economic University showed the expediency of using the forms and methods given in this article. Considering the further entry of higher education of Ukraine into the European space, the problem of preparing foreign students is very urgent, multifaceted, and requires further study and further scientific-pedagogical research. Thus, when organizing work with foreign students, it is necessary to develop more carefully the training program, select training materials, literature, use electronic resources more actively, and take into account the national characteristics of the listeners.

Key words: *higher education institution, foreign students, mathematical disciplines, teaching methods, training, adaptation problems, educational process.*